

ὑπάρχει μικρόν τι δῶμα, καὶ εἰς αὐτὸ κοίτονται κατὰ τὴν μεγάλην θερμότητα. Τὰς ἡμέρας δὲ ταύτας οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται νὰ θέτωσιν ἐπὶ τῶν δωματίων ὀρύζιον καὶ καρπούς, ἀλλ' ἂν ἀδιαφορήσωσι κατὰ τύχην εἰς τοῦτο, οἱ πίθηκοι γίνονται τοσοῦτον μανιώδεις, ὥστε συντρίβουσι τὰς κεραμίδας, καὶ προξενούσι μεγίστας βλάβας. Οἱ μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς δοξάζουσι διὰ πολλὰ εἶδη τῶν ζώων τούτων ὅτι εἶναι περιπλανωμένη τις φυλὴ ἀνθρώπων οἵτινες ἐκ τῆς ὀκνηρίας δὲν κατασκευάζουσιν οἴκους, οὔτε καλλιεργοῦσι τὴν γῆν. Οἱ δὲ Ἴνδοι, εἰς τὰ μέρη ὅπου αὐξάνει τὸ πέπερι καὶ τὸ κακάον, μεταχειρίζονται τὸ ἐνστικτον τῶν πιθήκων διὰ νὰ τὰ συνάξωσιν. Ἀναβαίνοντες εἰς τοὺς πρώτους κλάδους, κόπτουσι τὰ ἄκρα ὅπου εἶναι ὁ καρπὸς καὶ θέτοντες αὐτὰ ἐπὶ γῆς ὡς παίγνιον, ἀπομακρύνονται. Οἱ πίθηκοι δὲ βλέποντες αὐτοὺς, ἀμέσως μετὰ τὴν φυγὴν τῶν ἔρχονται εἰς τὰ αὐτὰ δένδρα, κόπτουσι ὅλους τοὺς κλάδους, καὶ βάλλουσι αὐτοὺς κατὰ μίμησιν τῶν Ἰνδῶν, εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν· οὗτοι δ' ἐπιστρέφοντες διὰ νυκτὸς λαμβάνουσι τὸν καρπὸν.

Εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον θέλομεν περιγράψει τὰ ἐπισημότερα τῶν πιθήκων εἶδη.

Η ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ. (*)

Μεγάλη φιλονεικία ἐστάθη μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων, περὶ τοῦ εἰς ποίαν ἐπαρχίαν καὶ πόλιν ἄραγε ἀνήκει ἡ τιμὴ ταύτης τῆς πολυτίμου ἐφευρέσεως. Μερικοὶ, οἵτινες ἠδύνονται μόνον εἰς τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, θίλουν ὅτι ἡ τέχνη τῆς Τυπογραφίας ἐφέρθη ἀπὸ τὸ Μέξικον, ἢ τὴν Κίνα, ἢ ἀπὸ τὴν Κατάϊναν τῆς μεγάλης Ταρταρίας. Πολλοὶ τῶν πεπαιδευμένων ἀπέδειξαν τὸ μάταιον ταύτης τῆς γνώμης. Ἡ τιμὴ αὕτη ἀποδίδεται μετὰ κρότου ἀπὸ ὅλα τὰ γένη τῆς Εὐρώπης (ἐκτὸς μερικῶν Ὀλλανδῶν) εἰς τὴν Γερμανίαν, ἡ δὲ ἔρις μένει

[*] Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐρανίσθημεν ἐκ τῆς διτόμου βιβλιοθήκης τοῦ Ἀνδρέου Γαζῆ, διὰ τινος μικρᾶς παραλλαγῆς.

μόνον μεταξύ τῶν δύο πόλεων τοῦ Ἀργεντοράτου (Στρασιβούργ) καὶ τῆς Μογουντίας (Μάϋντζ). Ὁ περικλεῆς τῶν πεπαιδευμένων Σαίπφλιν εὔρε τὸ μέσον διὰ νὰ ἀποδοθῇ αὐτῇ ἡ τιμὴ καὶ εἰς τὰς δύο αὐτὰς πόλεις, ὅστις καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι ἐκεῖνοι οἵτινες ἀποδίδουσι τὴν τιμὴν ταύτην εἰς τὸ Ἀργεντοράτον μόνον δὲν ἔχουν ἀρκετὰς ἀποδείξεις.

Ὁ ἐφευρετὴς ταύτης τῆς τέχνης ἦτον εἰς τῶν εὐγενῶν τῆς Μογουντίας, Ἰωάννης Γουττεμβέργιος, ἐπονομαζόμενος Γαινδεφλίισχος, ἐκ τοῦ ἵπποτικῆς γένους τῶν ἐκ Σοργελοχίου, γεννηθ. 1395. Μερικοὶ θέλουσιν ὅτι ὁ Γουττεμβέργιος ἐγεννήθη εἰς τὸ Ἀργεντοράτον, πλανῶνται ὅμως, καὶ αὐτῇ ἢ πλάνῃ προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Γουττεμβέργιος διέτριψεν ἀρκετὸν καιρὸν εἰς τὸ Ἀργεντοράτον. Ὁ Σαίπφλιν ἀπέδειξε τὴν ἐν Ἀργεντοράτῳ διατριβὴν τοῦ ἐφευρετοῦ, δι' ἀναντιρρήτων εἰδήσεων, ἐκ τῶν τῆς πόλεως ταύτης δημοσίων καταλόγων. Οὗτος διατρίβων ἐν Ἀργεντοράτῳ τῷ 1434 ἔτει, ἔβαλεν εἰς τὴν φυλακὴν τὸν Ἀρχιγραμματέα τῆς πόλεως Μογουντίας, διὰ νὰ βιάσῃ μὲ τοῦτο τὴν πόλιν ταύτην, ἵνα πληρώσῃ πρὸς αὐτὸν ἕνα ἑναπολειφθέντα ἀριθμὸν τόκου περίπου 310. χρυσῶν, ἑνὸς κεφαλαίου χρημάτων τὸ ὁποῖον τῷ ἐχρεώσται· ἀλλ' ἡ διοίκησις ἐβίασε τὸν Γουττεμβέργιον νὰ ἀπολύσῃ ἐκ τῆς φυλακῆς τὸν Ἀρχιγραμματέα. Εἰς τὰς τοῦ Κριτηρίου ἀγωγὰς του, καὶ ἀποκρίσεις, καλεῖται οὗτος Γουττεμβέργιος ὁ νεώτερος, ἐπειδὴ ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔζη ἔτι, ἢ ἀδελφὸν μεγαλῆτερον εἶχε. Μετ' ὀλίγους χρόνους ἔπειτα ἐπραγματεύετο ἐρωτικῶς μετὰ τινος εὐγενοῦς νέας Ἄννης Πόρτε δὲ Φέρ, καλουμένης, ἐσχάτης ταύτης, τῆς οἰκογενείας, ἣτις τῷ 1437 τὸν ἐζήτησεν ἐπι κριτηρίου διὰ ἀνδρα της ἐν τῷ Ἀργεντοράτῳ. Ἡ ἀπόφασις τοῦ Κριτηρίου δὲν φαίνεται εἰς τοὺς δημοσίους καταλόγους ταύτης τῆς πόλεως, μ' ὅλον τοῦτο αὐτὸς τὴν ἔλαβε διὰ σύζυγόν του, ἐπειδὴ τὸ ὄνομα αὐτῆς φαίνεται ἐν τοῖς καταλόγοις Ἄ ν ν α φ ὸ ν Γ ο ὔ τ τ ε μ β ε ρ γ, μετὰ τῆς ὁποίας καὶ παῖδας ἐγέννησεν. Οὗτος φαίνεται ὅτι ἔλαβε δύο γυναῖκας, διότι εἰς τὴν γενεαλογίαν του εὐρίσκεται καὶ

ἄλλη Κέττιν ὅ ἐστιν Αἰκατερίνα Γούττεμπεργ.

Περὶ τὸ 1439 ἔτος ὁ Γουττεμβέργιος μετὰ καί
τινων ἄλλων τριῶν πολιτῶν τοῦ Ἀργεντοράτου, συνέ-
θεντο ἐν συμβόλαιον, διὰ νὰ φέρωσι διαφόρους τέχνας,
καὶ θαυμάσια ἔργα, τὰ ὅποια αὐτοὶ δὲν ὀνομάζουσι, καὶ
ἐκ τούτου φαίνεται, ὅτι ὁ Γουττεμβέργιος πρότερον μετὰ
τινος ἐκ τούτων τῶν τριῶν ἐφαντάσθησαν ἤδη ταύτην
τὴν τέχνην, καὶ ἤρχοντο νὰ τὴν φέρωσιν εἰς ἔκβασιν.
Εἰς τὸ νέον τοῦτο συμβόλαιον, δὲν γίνεται μνεῖα περὶ
τῆς Τυπογραφίας, ἀλλ' ἐκ τῆς συμφωνίας αὐτῶν, περὶ
θαυμασίων ἔργων, γίνεται ὀφθαλμῶν, ὅτι αὐτὸς ἤδη
ἔξευρε τὴν τέχνην, τοῦ διὰ κινητῶν γραμμάτων γράφειν βι-
βλία, τὸ ὅποῖον καὶ κατ' ἀρχὰς ὡς θαυμάσιον, καὶ μα-
γικόν τι ἔργον οἱ πολλοὶ ἐνόμιζον. Ἐκ τούτων λοιπὸν
εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ Γουττεμβέργιος διέτριψεν ἀρκετοὺς
χρόνους εἰς Ἀργεντοράτον, καὶ κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ
Βίμφελιγγ, καὶ τῶν χρονικῶν τῆς Κολωνίας, αὕτη ἡ πό-
λις ἔχει τὴν τιμὴν τοῦ νὰ καυχᾶται ὅτι ἐν αὐτῇ ἐγένεν
ἡ ἐφεύρεσις ταύτης τῆς πολυτίμου τέχνης τῆς Τυπο-
γραφίας.

Ὁ Γουττεμβέργιος ἔλαβε τὰς πρώτας ἰδέας περὶ ταύτης
τῆς τέχνης, ἀπὸ τὸ ὄνομά του, τὸ ὅποῖον ἦτο γεγραμ-
μένον εἰς τὴν σφραγίδά τοῦ δακτυλίου του. Κατ' ἀρχὰς
βέβαια ἦτον ἀτελής αὕτη ἡ τέχνη· ἐπειδὴ τὰ πρῶτα γράμ-
ματα ἦσαν ἐγκεχαραγμένα ἐπάνω εἰς ξύλον, κινητὰ μ'
ὅλον τοῦτο, ἂν καὶ μερικαὶ ὀλόκληραι λέξεις ἦσαν ἐγκεχα-
ραγμένοι εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ξύλον. Αὐτὰ συνεδέοντο μὲ
ράμματα τόσον σφιγκτὰ ὅσον ἦτο δυνατὸν, ἀλλ' ἐκ τῆς
θλίψεως ἐνίοτε τοῦ Πιεστηρίου, ἀπεχωρίζοντο. Ὁ Σπέ-
κλειν ἀρχιτέκτων ταύτης τῆς πόλεως, ὅστις ἔζη περὶ τὸν
εστ' αἰῶνα, διηγεῖται εἰς τὰ τῆς πόλεως ταύτης Χρονικά,
ὅτι εἶδεν ὀφθαλμοφανῶς ταῦτα τὰ πρῶτα ξύλινα γράμ-
ματα, τὰ ὅποια εἰς ἐνθύμησιν ἐφύλαττον εἰς τὸ ἀρχεῖον.

Τοιαῦτα λοιπὸν ἦσαν τὰ πρῶτα δοκίμια ταύτης τῆς
τέχνης, καὶ σώζονται ἔτι μερικὰ βιβλία μὲ αὐτὰ τὰ ξύ-
λινα γράμματα, τυπωμένα εἰς χάρτην τῷ 1443. τῶν ὁ-

ποιών ὁ χαρακτήρ παρομοιάζει μὲ τὸν τῶν χειρογράφων.

Ὁ Γουττεμβέργιος ἔπειτα καταλιπὼν τὸ Ἀργεντοράτον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν Μογουντίαν. Ἡ αἰτία δὲ ἣν ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ Ἀργεντοράτου δὲν μᾶς εἶναι γνωστὴ, φαίνεται ὅμως ὅτι ἐβιάσθη ἀπὸ στέρησιν χρημάτων, διὰ τὰ φέρη εἰς τέλος τὴν θείαν Γραφὴν τὴν ὁποίαν ἐπεχειρίσθη τότε νὰ ἐκδώσῃ διὰ τύπου. Ἐκαμε λοιπὸν ἐν τῇ Μογουντία ἑταιρείαν μετὰ τινος Ἰωάννου Φαυστίου τῷ 1450. πλὴν μὲ μεγάλην του ζημίαν, ἐπειδὴ ὁ Φαύστιος ὢν ἄτιμος ἄνθρωπος, καὶ θέλων νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν τιμὴν τῆς ἐφευρέσεως ταύτης τῆς τέχνης, ἐφέρετο πονήρως κατ' αὐτοῦ. Ὁ Γουττεμβέργιος ἐννοήσας τοῦτο, τὸν ὑπεχρέωσε νὰ καταβάλλῃ ὅσα χρήματα ἦσαν ἱκανὰ πρὸς τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα, καὶ προσέτι χρονικῶς νὰ συνεισφέρῃ 300 χρυσοῦς διὰ ἔξοδα τῆς τυπογραφίας, οἷον, μέλανος, χάρτου, διφθερῶν, ἐνοικίων κτλ. καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ὁ Γουττεμβέργιος, ἔβαλεν εἰς τάξιν ὅλα τὰ ἐργαλεῖα τὰ ἀναγκαῖα εἰς ταύτην τὴν ἐπιχείρησιν.

Μὲ τοῦτο λοιπὸν τὸ κεφάλαιον τῶν χρημάτων, τὸ ὁποῖον συνίστατο ἀπὸ 800 χρυσοῦς ἤρξατο ὁ Γουττεμβέργιος ἐν Μογουντία νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν τυπογραφίαν του. Ἐως τότε ἀκόμη εἶχε τὰ ξύλινα γράμματα, τὰ ὁποῖα εὐκόλως ἐσυντρίβοντο καὶ ἐγίνοντο ἄχρηστα, καὶ διὰ τὰ λείψη ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόπον ἐδοκίμασε μετέπειτα τὸν μόλυβδον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὡς ἀπαλὸς δὲν τὸν ὠφέλησε· μετὰ τοῦτον ἐδοκίμασε τὰ ἐκ μετάλλων ἐξεργασθέντα γράμματα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα σκληρὰ ὄντα διετρύπουν τὸν τε χάρτην, καὶ τὴν διφθέραν. Τέλος πάντων, ὅ,τε Γουττεμβέργιος, ὁ Φαύστιος, καὶ ὁ δοῦλος αὐτῶν Πέτρος Σοίφερος ὁ ἐκ τοῦ Γέρνηχεϊμ, μετὰ πολλοὺς κόπους, διαφόρων πειραμάτων, κατήντησαν εἰς μίξιν τοῦ κασσιτέρου μετὰ ἄλλων τινῶν μετάλλων, καὶ αὕτη ἡ μίξις τοὺς ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν σκοπὸν τῶν. Οὗτος ὁ Πέτρος Σοίφερος, διὰ τῆς ἀγχινοῖας του συνεβοήθησε πολὺ εἰς

τὴν ἐντέλειαν ταύτης τῆς τέχνης. Αὐτὸς ἐστάθη καὶ ὁ ἐφευρετὴς τῶν μητρῶν, ἐν αἷς χύνουσι τὰ ἐκ μετάλλων γράμματα, τὰ ἐπιτήδεια πρὸς χρῆσιν τῆς τυπογραφίας.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Γουττεμβέργιος ἐδοκίμασε μεγάλας δυσκολίας καὶ διὰ τὸ πρὸς ἐκτύπωσιν ἐπιτήδειον μέλαν. Ἐμεταχειρίσθη τὸ τοῦ γραψίματος σύνηθες, ἀλλὰ τὸ ἐκτύπωμα ἐξήρχετο κατερρύπωνμένον· μετεχειρίσθη ἔπειτα τὸ ἐκ τῶν κεκαυμένων θρυαλλίδων τῶν λύχνων καὶ λαμπάδων, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν ἦτο διαρκές. Τέλος, ἐφεῦρον τὸν ἐκ τοῦ σαδίου αἷθαλον μετὰ ἐλαίου μεμιγμένον.

Ἄφου διήρκεσε μερικὸν χρόνον ἢ μεταξὺ τοῦ Γουττεμβέργιου καὶ Φαυστίου ἐταιρία, ὁ Φαύστιος, πονήρως κατὰ τοῦ Γουττεμβέργιου ἔχων, διέλυσε τὴν αὐτῶν ἐταιρίαν, (*) ἀλλ' οὗτος ὁ αἰείμνηστος δὲν παρητήθη τοῦ σκοποῦ, ἀλλ' ἐξηκολούθει κατ' ἰδίαν τὸν καλὸν ἀγῶνα, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἐλέκτωρος τῆς Μογουντίας· ὁ δὲ Φαύστιος μαθὼν τὴν τέχνην, καὶ ἔχων χρήματα ἄρκετὰ, κατ' ἰδίαν καὶ οὗτος τὸ τυπογραφικὸν ἐργαστήριον συνεστήσατο.

Ἡ μεταξὺ τοῦ Γουττεμβέργιου καὶ τοῦ Φαυστίου διάλυσις τῆς αὐτῶν ἐταιρίας, ἐστάθη ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς διαδόσεως ταύτης τῆς τέχνης. Ὁ Γουττεμβέργιος ἐπανελθὼν εἰς τὸ Ἀργεντοράτον τῷ 1455, καὶ τῷ 1459, εἰς τὸ Χάρλεμον

(*) Τελευταῖον κατήντησαν εἰς κρισιολογίαν, τὴν ὁποίαν ἔχασεν ὁ Γουττεμβέργιος, καὶ ὅλα τὰ γράμματα καὶ αἱ λοιπαὶ μηχαναὶ ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν κριτὴν εἰς τὸν Φαύστιον πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἀργυρίου του. Τοιοῦτοτρόπως ἐδυστύχησε κατὰ πάντα ὁ εὐρέτης. Ὁ δὲ Φαύστιος ἔκαμε νέαν συντροφίαν μετὰ Πέτρον Σοίφερον, ὅστις ἦτο ἀνδρῶπιος ἐπιτήδειος καὶ πολὺν καιρὸν ἐξῆσεν εἰς Παρισίους ἀντιγράφων βιβλία. Ὁ Φαύστιος ἠνυχαριστήθη ἀπ' αὐτὸν τόσον, ὥστε τὸν ἔκαμε γαμβρὸν εἰς τὴν κόρην του. Οὗτος ὁ Σοίφερος ἐτελειοποίησε κυρίως τὴν τέχνην, ἐπειδὴ εὗρηκε τὸ εἰς τὰ γράμματα μεταλλικόν, ὥστε νὰ μὴ φθείρωνται ἐγρήγορα, οὔτε τόσον σκληρόν, ὥστε νὰ τρωπᾷ τὸ χαρτίον. Καὶ ἡ χύσις δὲ τῶν γραμμάτων καὶ ἡ τυπογραφικὴ μελάνη ἀνέκουσιν εἰς αὐτόν. Ὁ Φαύστιος ἀπέθανε τὸ 1466 εἰς Παρισίους ἀπὸ τὴν Πανώλην. Κομμ.

μετέδωκε ταύτην τὴν τέχνην, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἀντίζηλος αὐ-
τοῦ Φαύστιος ἐφύλαττε ταύτην μυστηριωδῶς· ἀλλ' ἄλλη
τις αἰτία βεβαιότερα ἔχει τὸ κῦρος. Κυριευθείσης τῆς
πόλεως Μογουντίας ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀδόλφου, ὅλοι οἱ
πολίται ἐβιάσθησαν νὰ ἀναχωρήσουν ἐκ τῆς πόλεως, καὶ
ἀποῦ οὕτω διεσπάρησαν εἰς τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Γερμα-
νίας ἐν διαστήματι εἴκοσι ἐνιαυτῶν, τριάκοντα πέντε τυπο-
πογραφικὰ ἐργαστήρια ἐν τῇ Γερμανίᾳ ἀνεφάνησαν. Με-
τέπειτα δὲ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας τῆς Εὐρώπης
διεσπάρη ἡ θεία αὕτη τεχνη.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὅλα αὐτὰ τὰ τυπογραφεῖα ἐδού-
λευον μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν. Ἡ Λατινὴ διάλεκτος ἔ-
λαβε τὴν τύχην, νὰ εἰδῇ τὰ πρῶτα αὐτῆς βιβλία μὲ
τὰ φῶτα τοῦ τύπου, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ Ἑλληνίς, τρίτη δὲ
ἡ Γερμανίς, καὶ ἔπειτα αἱ ἄλλαι. Ἡ Ἑλληνίς δὲν εἶδε
κατ' ἀρχὰς ὀλόκληρον βιβλίον, ἀλλὰ μόνον κάποιας περι-
κοπᾶς εἰσαγμένας ἐν τοῖς *Officiorum Ciceronis*. Τὰ Μεδι-
όλινα εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἐκδόσων διὰ τοῦ τύπου τὸ πρῶ-
τον Ἑλληνικὸν βιβλίον, 1476. ἔτει ἀπ. Χριστ. καὶ τοῦτο
ἦτον ἡ Γραμματικὴ Κωνσταντίνου τοῦ Λασκάρειος· καὶ
τῷ 1481, αὐτόθι τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβίδ. τῷ δὲ 1488,
ἡ Φλωρεντία τὸν Ὅμηρον.

Τὸ μέγα ὄφελος τὸ ὁποῖον ἡ Τυπογραφία παρήγαγεν
εἰς τὴν διατήρησιν καὶ διάδοσιν τῶν Συγγραμμάτων εἶ-
ναι ὁμολογούμενον καὶ φανερόν τοῖς πᾶσιν. Αὕτη μὲ μίαν
ἐκδοσιν ἐνὸς Συγγράμματος, ἐξαπλόνει τὰ ἀντίτυπα εἰς
ὄλην τὴν οἰκουμένην, ἐσήκωσε πλέον τὸν κόπον τοῦ ἀντι-
γράφειν, ἐπροξένησεν εὖωνα τὰ βιβλία, καὶ δὲν εἶναι φό-
βος πλέον φθορᾶς τινος Συγγράμματος. Αἱ δύο ἐ-
φευρέσεις τοῦ Χαρτίου δηλαδή καὶ τῆς Τυπογραφίας,
ἦσαν πολλὰ ἀναγκαῖαι εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Μακά-
ριοι καὶ τρισμακάριοι οἱ ἐφευρεταὶ αὐτῶν!!! τὰ ὀνόματα
τούτων ἐγράφησαν εἰς τὸν ναὸν τῆς ἀθανασίας, τὰ ὁποῖα
δὲν θέλει δυνηθῆν νὰ τὰ ἐξαλείψῃ ποτὲ ὁ πανδαμάτωρ
χρόνος. Οἱ πεπαιδευμένοι δὲν ἔλειψαν ἕως τῶρα τοῦ νὰ
πλέκωσι μύρια ἐγκώμια εἰς τοὺς τοιοῦτους ἐφευρετάς καὶ

νά τοὺς ἀποθανατίζωσι μὲ εὐγνωμοσύνης τεκμήρια. Τοιοῦτοι γὰρ εἰσιν οἱ καρποὶ τῶν πόνων, καὶ τοιουτοτρόπως, ἀνταμοίβονται οἱ ὑπὲρ τοῦ καινοῦ καλοῦ κοπιᾷζοντες.

ΠΕΡΙ ΕΝΣΤΙΓΜΑΤΩΝ.

Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῷα τῶν ὑψηλοτέρων κλάσεων ἐνεργοῦσι πολλάς πράξεις κατὰ θέλησιν καὶ διὰ τῶν ἰδεῶν τὰς ὁποίας λαμβάνουσιν ἐκ τῆς πείρας, τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς μιμήσεως· παραδ. γάρ. Ὄταν διψῶσιν, υπάγουσιν εἰς πηγὴν ὕδατος, ὅπου ἔπιαν ἄλλοτε καὶ ἔσβεσαν τὴν δίψαν των, καὶ υπάγουσι μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ παύσωσιν ὁμοίως αὐτήν. Ἐὰν δὲ μικρότερα ἀκολουθοῦσι τοὺς γονεῖς των εἰς τὴν πηγὴν κατὰ μίμησιν. Αἱ τοιαῦται πράξεις εἶναι καὶ λέγονται Ἐκούσιοι, καὶ Ἐλεύθεροι ἔτι, εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν δύναται, ὑποπτευόμενος ἐναντίον τι ἀπὸ ταύτας, νὰ τὰς ἀναβάλλῃ, καὶ μετὰ λογισμοῦ νὰ ἐκλέγῃ καὶ ἐκτελῇ ἔπειτα τὸ καλλίτερον.

Ἀλλὰ τὰ ζῷα καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος πράττουσι πληθος μέγα πράξεων, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ὀδηγοῦνται ἀπὸ ἰδέας, προαποκτημένας ἐξ ἀνατροφῆς καὶ πείρας, οὔτε ὀδηγοῦνται ἀπὸ μίμησιν, ἀλλ' ἀπλῶς κινούμενα κατ' ἀνάγκην φυσικὴν αὐτομάτως. Αἱ πράξεις αὗται οὔσαι ἀκούσιοι, αὐτοματικάι, καὶ κατ' ἀνάγκην, πηγάζουσιν ἀπὸ τὸν διοργανισμὸν τῶν ζώων, ἤτοι τὴν ἐσωτερικὴν ἀνάπτυξιν καὶ κατασκευὴν τῶν ὀργάνων των, καὶ ἀπὸ τῆς περιστάσεως εἰς τὰς ὁποίας ἐτέθησαν, δηλονότι πηγάζουσιν ἀπὸ τὴν φύσιν αὐτήν· διὸ καὶ ὀνομάζονται αὗται φυσικάι. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον φυσικάι καὶ αἱ ἐκούσιοι πράξεις, διὰ τοῦτο διαστῆλθουσιν αὐτὰς οἱ νεώτεροι φυσιογράφοι μὲ τὸ ὄνομα ἐνστιγματικάς, καλοῦντες ἐνστιγμα (instinct) τὰς κεκρυμμένας αἰτίας τῶν τοιούτων πράξεων, ὡς ἐνστιγμένας καὶ ἐγκεχαραγμένας βαθέως εἰς τὸν διοργανισμὸν ἐκάστου ζώου.